

Ondernemen als bron van welvaart.

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Een topmanager van een multinational merkte eens op dat de reden waarom hij en niet iemand anders de CEO is, neerkomt op de eenvoudige vaststelling dat er nu eenmaal slechts één de topdog kan zijn. Stellen dat er in een onderneming van meer dan 100.000 werknemers maar één individu zou rondlopen die zijn job aankan, leek hem regelrecht ridicuul.

Een succesvolle ondernemer laat zich in tegenstelling tot een manager niet selecteren door een HR-dienst, raad van bestuur of headhunter. Voor de ondernemer zal enkel de tijd uitwijzen of zijn product en aanpak de concurrentiestrijd op de markt overleeft. Hierin kan de verklaring gezocht worden waarom men over het loon van een topmanager eeuwig blijft discussiëren, terwijl een ondernemer toch iets sneller zijn verdienste gegund wordt.

In een land als België blijft het natuurlijk altijd gevaarlijk om je hoofd boven het maaiveld uit te steken, maar toch.

In de eerste plaats blijken mensen ondernemers te associëren met diegenen die risico nemen. Het zijn zij die hun lot in eigen hand nemen en vanuit een sterke geldingsdrang een winstgevende activiteit proberen te ontwikkelen. Dit staat erg ver van wat mensen onder de noemer "kapitalisten" verstaan en draagt bij aan de verklaring waarom de vader van de moderne economie, Adam Smith, kapitalisten leek te verafschuwen ("the rapacity of merchants"), maar van de markteconomie hield.

Een paradox is dat het gros van de ondernemingen klein zijn (in België telt meer dan 98,8% van de ondernemingen minder dan 50 werknemers), maar dat de grotere bedrijven wel het meeste aandacht krijgen. Zo spendeert de zakenkrant Financial Times 95% van zijn pagina's aan grote ondernemingen. Ook vanuit de overheid wordt onevenredig veel aandacht en energie gestopt in grote ondernemingen.

Ondernemen als bron van welvaart.

Vóór de jaren 70 regeerde zeker vooral de idee van “big is beautiful” waarbij politici vooral hun contacten met grote bedrijven verzorgden. Sindsdien wordt toch meer ingezien dat kleine ondernemingen en nieuwe starters niet alleen in termen van werkgelegenheid erg belangrijk zijn, maar ook voor een gezonde concurrentie met lage prijzen essentieel zijn.

In de jaren 50 van vorige eeuw maakten zelfstandige ondernemers nog bijna één derde van de werkgelegenheid uit tegen 16% vandaag. Volgens de historicus Fernand Braudel maakten ze vóór de industriële revolutie zelfs meer dan 50% van de werkende bevolking uit. Het is zeker zo dat de industrialisering zijn tol heeft geëist wat het zelfstandig ondernemerschap betreft. Sinds de jaren 80 vindt er echter een heropleving plaats die door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling destijds in een befaamd rapport met enige overdrijving de renaissance van het ondernemerschap gelabeld werd. Nu is het wel zo dat een aantal technologische factoren het kleine ondernemerschap nieuwe kansen biedt. Denk maar aan het belang van personal computers in de dienstensector. De tertialisering van de economie stimuleert dan ook een andere structuur dan de typische verticale geïntegreerde industriële sector.

Een deel van de ondernemers zijn het geworden uit bittere noodzaak terwijl anderen er actief voor kozen om in te spelen op een zakelijke opportuniteit.

Ondernemers compenseren tegenvallers echter door extra hard te werken in tegenstelling tot anderen die eerder bij de pakken blijven zitten als het tegenzit.

Voor de eerste groep zijn eerder pushfactoren zoals geringe jobkansen wegens hoge werkloosheid een aanleiding geweest. Dat kan wellicht ook verklaren waarom in Vlaanderen het aandeel zelfstandigen in de bevolking wel hoger ligt dan in Wallonië, maar een lager aandeel in het totaal aantal werkzame personen kent. De werkgelegenheidsgraad is nu eenmaal lager in het zuiden van het land.

Uit enquêtes blijkt dat werknemers in loondienst meer dan zelfstandigen succes van een eigen zaak eerder toeschrijven aan omgevingsfactoren in plaats van aan de bekwaamheid van de manager.

In de literatuur spreekt men over de locus of control waarbij ondernemers meer geloven in de maakbaarheid van succes.

Het zal in deze context geen verrassing zijn dat slechts

23% van de Amerikanen stellen dat faalangst hen verhindert een eigen zaak op te starten tegen 35% van de Europeanen.

Ondernemen als bron van welvaart.

Psychologen schrijven aan ondernemers vooral eigenschappen toe zoals proactiviteit, engagement tegenover anderen, persoonlijk verantwoordelijkheidsgevoel en afkeer van repetitief werk. Soms stelt men ook wel dat mensen die ondernemer worden gewoon irrationaal optimist zijn. Dit lijkt toch wel iets te kort door de bocht: ondernemers compenseren tegenvallers echter door extra hard te werken in tegenstelling tot anderen die eerder bij de pakken blijven zitten als het tegenzit.

Ivan **Van de Cloot**
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Verschenen als column in De Tijd
op 17 september 2008

Onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.
"Think-tank" et "do-tank" indépendant pour une croissance économique et une protection sociale durables.

Itinera Institute VZW-ASBL
Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69
info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever - Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur